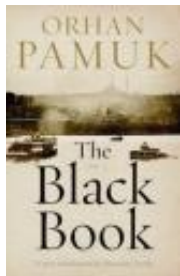

Waardering

The Black Book van Orhan Pamuk is vanuit het Turks in het Engels vertaald door Maureen Freely. De lezer hoeft niet naar de naam van de vertaler te zoeken, want die wordt vermeld op het omslag van het boek, pal onder de titel: 'A new translation by Maureen Freely'.

Op de eerste pagina van het boek gaat de Britse uitgeverij ([Faber and Faber Limited](#)) daar ook nog eens op in. Na wat gegevens over de auteur volgt een bijna even lange paragraaf waarin over de vertaalster wordt vermeld:

'Translator Maureen Freely's previous work with Pamuk has been praised as "fluent and lucid" (John Updike in the New Yorker), "seamless" (Observer), and "so fluent that you have to keep reminding yourself that it is a translation at all" (Independent).'

Dergelijke aandacht voor de vertaler zie je in Nederlandse boeken zelden. De naam van de vertaler komt sowieso niet op het omslag, hooguit op de binnenpagina onder de titel, maar meestal wordt hij met kleine lettertjes weggemoffeld in het colofon.

Ik heb *The Black Book* gelezen. Het is een mooi, moeilijk boek, en het zal een hele kluit zijn geweest om het te vertalen. Maureen Freely geeft daarover zelf een toelichting in een nawoord van drie pagina's, waarin ze onder andere schrijft:

'In het Turks bestaat het infinitief *zijn* niet, en het werkwoord *hebben* kent de taal evenmin. Het is een agglutinerende taal, wat wil zeggen dat de stam van een werkwoord wel vijf of zes achtervoegsels kan krijgen. ("Kennelijk bevonden ze zich in hun huizen" is één woord.) De werkwoorden kennen veel meer tijden - je gebruikt voor gebeurtenissen die je met je eigen ogen hebt gezien een andere tijd dan voor dingen die je alleen van horen zeggen hebt. [...] Verder bestaat er voor *hij*, *zij* en *het* maar één woord.'

Maureen Freely is een Amerikaanse die vanaf jonge leeftijd is opgegroeid in Istanboel. Ze beschouwt ieder te vertalen boek als een uitdaging om de 'muziek' van de Turkse taal te behouden, en ook om zo weinig mogelijk afbreuk te doen aan de opbouw en vaak grote lengte van

de zinnen. In het geval van Pamuk werkt ze nauw samen met de auteur. In de [Guardian](#) wijdde ze een artikel aan die bijzondere relatie met de Turkse auteur.

Deze samenwerking met auteurs is me ook opgevallen aangaande boeken die uit het Hebreeuws zijn vertaald. Ook Hebreeuws is een uitdaging voor vertalers, wegens de geheel eigen grammatica, zinsbouw, en het ontbreken van geschreven klinkers. Bij iedere zin moet je domweg iets langer puzzelen dan bijvoorbeeld bij een vertaling uit het Engels, Duits of Frans teneinde hem accuraat én in de juiste stijl vertaald te krijgen.

Maar dit alles wil niet zeggen dat het gerechtvaardigd is dat er zo weinig waardering bestaat voor vertalers die uit de voor Nederlanders 'makkelijke' talen vertalen. Ook zij buigen zich over iedere zin van de tekst om die niet alleen zo accuraat mogelijk te vertalen, maar ook om de stijl en 'muziek' van het werk te behouden, ongeacht de aard van het boek. Bij iedere nieuwe opdracht stelt de vertaler zich in op de auteur. Hij leeft zich in diens stijl in en zoekt bij iedere zin naar de juiste synoniemen, de juiste zinswendingen, de juiste emoties.

Waarom dan is het in Nederland gebruikelijk om de naam van de vertaler af te doen als iets technisch, hem in het colofon onder te brengen bij de namen van de drukkerij en de omslagontwerper? De vertaler heeft aan het boek toch wel *iets* meer werk gehad dan alle andere mensen die aan de totstandkoming ervan hebben meegewerkt.

Overigens verscheen in 1995 een eerdere vertaling van *The Black Book* van de hand van [Guneli Gun](#), waarover Freely in haar nawoord zegt: 'the translation, though ebullient and faithful to the original, was also somewhat opaque.'